26.
MAŁOPOLSKIE

DNI DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Dzień dziwnego!

18-19 MAJA
25-26 MAJA

WWW.DNIDZIEDZICTWA.PL

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Wstęp do wszystkich zabytków i aktywności realizowanych podczas Dni Dziedzictwa jest bezpłatny.

ZWIEDZANIE

Przy każdym z zabytków znajduje się **punkt informacyjny (i)** obsługiwany przez wolontariuszy i wolontariuszki.
Punkty informacyjne działają w godz. 10:00–18:00 w dniach 18, 19, 25 i 26 maja (soboty i niedziele). Punkt w Odporyszowie działa w godz. 10:00–17:00, punkt na Wawelu działa **tylko 19 maja**, w godzinach wydarzenia, tj. 9:00–19:00.

REZERWACJA

Na wybrane punkty programu obowiązuje rezerwacja 13–17 maja na I weekend, 20–24 maja na II weekend przez formularz dostępny na stronie www.dnidziedzictwa.pl lub telefonicznie: tel. 533 654 003 (pon.–pt., 10:00–15:00).

Rezerwacja wygasa na 10 min przed rozpoczęciem danego punktu programu, po tym czasie wpuszczane będą osoby z listy rezerwowej. Listy rezerwowe tworzone są wyłącznie w punktach informacyjnych.

PARKINGI i TRANSPORT

Nie zapewniamy transportu do udostępnianych obiektów. Informacje na temat komunikacji publicznej oraz lokalizacji parkingów w poszczególnych miejscach dostępne są na stronie www.dnidziedzictwa.pl.

KANAŁY KOMUNIKACJI

Wszystkie aktualne informacje zamieszczamy na fanpage'u FB MIK-u, w wydarzeniu na FB oraz na stronie www.dnidziedzictwa.pl.

DOSTĘPNOŚĆ

Informacje o dostępności poszczególnych zabytków znajdują się w informacjach praktycznych na www.dnidziedzictwa.pl.

Organizator zastrzega sobie prawo do zmiany programu i zasad realizacji wydarzenia.

LEGENDA

(m) – miejsce, w którym rozpoczyna się lub odbywa punkt programu poza obiektem/zabytkiem
(i) – lokalizacja punktu informacyjnego
[ZAREZERWUJ] – punkt programu objęty wcześniejszą rezerwacją poprzez formularz/telefonicznie, najpóźniej 15 minut przed jego rozpoczęciem należy zgłosić się do punktu informacyjnego
[PJM] – wydarzenie dostępne dla osób słabosłyszących i g/Głuchych oraz dla osób posługujących się polskim językiem migowym
[GZ] – punkt programu dostępny również dla grup zorganizowanych

Osobowości kreatywne i wrażliwe często bywają postrzegane jako szalone, przekraczają bowiem granice ustalonej normatywności. Kto waży się jednak wyznaczyć sztywno te granice?

W 26. edycji Małopolskich Dni Dziedzictwa Kulturowego chcemy zwrócić uwagę między innymi na twórców, którzy z powodu chorób lub psychicznych zaburzeń odnaleźli ukojenie w sztuce, na wizjonerów i outsiderów, ekscentryków i dziwaków, jak prosty cieśla z podtarnowskiej wsi, żyjący w połowie XIX wieku, który okazał się niezwykłym wynalazcą i lotnikiem, a przy tym utalentowanym rzeźbiarzem.

Czy sztuka lub postęp byłyby możliwe, gdyby nie odrobina szaleństwa? W tle jak zwykle pokażemy niezwykłe przestrzenie, ciekawe projekty, oryginalne budowle.

18-19 maja 2024

- **Klasztor i kościół oo. Bernardynów w Krakowie**
- **Dwór w Biskupicach (k. Wieliczki)**

19 maja 2024

- **Budynek nr 5 na Wawelu – premiera filmu i wydarzenia towarzyszące**

25-26 maja 2024

- **Zespół szpitalno-parkowy w Krakowie-Kobierzynie**
- **Muzeum Jana Wnęka i kościół w Odporyszowie**
- **Pałac Sanguszków w Tarnowie-Gumniskach**

18–19 maja 2024

Klasztor i kościół oo. Bernardynów w Krakowie

Dwór w Biskupicach (k. Wieliczki)

19 maja 2024

Budynek nr 5 na Wawelu –

premiera filmu i wydarzenia towarzyszące

WEEKEND

Kościół św. Bernardyna ze Sieny, atelier fot. Kriegerów, Kraków, koniec XIX w. MK, nr invent. MHK-5533/K, domena publiczna

KLASZTOR I KOŚCIÓŁ OO. BERNARDYNÓW W KRAKOWIE

Ta historia zaczyna się od prawdziwej supergwiazdy epoki – Jana Kapistrana, włoskiego kaznodziei z franciszkańskiego zakonu obserwantów, który przybył do Krakowa na osobiste zaproszenie króla Kazimierza IV Jagiellończyka i biskupa krakowskiego kardynała Zbigniewa Oleśnickiego. Osiem miesięcy spędził na wygłaszaniu płomiennych, wielogodzinnych kazań organizowanych na krakowskim Rynku pod kościołem św. Wojciecha i w kościele Mariackim, tłumaczono je nawet z łaciny na język polski. Gromadziły się na nich tłumy, tak jak wcześniej na homiliach wygłaszanych we Włoszech przez jego współbrata, dopiero co ogłoszonego świętym – Bernardyna ze Sieny. Kapistran był inicjatorem fundacji (1453) krakowskiego kościoła pw. św. Bernardyna i klasztoru braci franciszkanów obserwantów, potocznie nazywanych odtąd w Polsce bernardynami. Wkrótce u stóp Wawelu stanęły drewniane zabudowania, które w 1454 roku powoli zaczęto zastępować większymi, murowanymi, choć budowa przeciągnęła się co najmniej do 1500 roku. Kapistran wywarł ogromny wpływ na krakowian, którzy licznie wstępowali do zakonu albo przybywali do kościoła, by doznać uzdrowień, co skrzętnie zapisywano w biurze cudów działającym przy ul. Stradom. Po najeździe szwedzkim zniszczenia kompleksu były tak duże, że postanowiono wznieść nowy kościół i klasztor, a zadanie to powierzono królewskiemu architektowi Krzysztofowi Mieroszewskiemu, budowniczemu między innymi fortyfikacji Krakowa i klasztoru Paulinów na Jasnej Górze. W latach 1659–1680 pod Wawelem stanęły nowe budowle w stylu barokowym, które podziwiamy do dziś.

ADRES I PUNKTY INFORMACYJNE:

ul. Bernardyńska 2, 31-069 Kraków

(i)1 punkt informacyjny znajduje się na dziedzińcu przy kościele

(i)2 drugi punkt informacyjny znajduje się przy wejściu do klasztoru od ul. Bernardyńskiej

18 MAJA 2024 SOBOTA

OPROWADZANIA I SPACERY

10:30, 11:30, 12:30, 13:30 [40 min] Oprowadzanie po kościele z historykiem sztuki Wojciechem Sowałą **(i)1** [GZ]

11:45, 13:15, 14:45 [45 min] *U stóp Wawelu* – spacer po ogrodzie klasztornym z ogrodniczką Bożeną Szewczyk-Taranek **(i)1** [GZ]

14:30, 15:30, 16:30 [40 min] Oprowadzanie po kościele z przewodniczką Anną Sokulską **(i)1** [GZ]

16:00, 17:00 [40 min] Oprowadzanie po ogrodzie klasztornym z architektką krajobrazu Katarzyną Hodor **(i)1** [GZ]

INNE

10:00 [35 min] *W bibliotece oo. Bernardynów* – spotkanie z o. Nazariuszem Popielarskim, dyrektorem Biblioteki Prowincji **[ZAREZERWUJ] (i)2**

12:00, 14:00 [30 min] *W introligatorni* – spotkanie z br. Stanisławem Augustynem **[ZAREZERWUJ] (i)2**

15:00 [45 min] *W dawnym refektarzu* – spotkanie z o. Barnabą Olszewskim, gwardianem wspólnoty klasztornej **(i)2** [GZ]

10:00–18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania ogrodu klasztornego

10:00–18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania kościoła (poza godzinami oprowadzania z przewodnikiem)

19 MAJA 2024 NIEDZIELA

OPROWADZANIA I SPACERY

11:45, 13:15, 14:45 [45 min] *U stóp Wawelu* – spacer po ogrodzie klasztornym z Bożeną Szewczyk-Taranek **(i)1** [GZ]

13:00, 14:00, 17:00 [40 min] Oprowadzanie po kościele z Wojciechem Sowałą **(i)1** [GZ]

15:30, 16:30 [40 min] Oprowadzanie po ogrodzie klasztornym z Katarzyną Hodor **(i)1** [GZ]

INNE

10:15 [45 min] *Św. Szymon z Lipnicy i „biuro cudów" na Stradomiu* – wykład historyka Marcina Starzyńskiego **(i)2** [GZ]

11:15 [45 min] *Św. Bernardyn ze Sieny. Kult, obrazy, emocje* – wykład historyka sztuki Zoltána Gyalókayego **(i)2** [GZ]

11:30, 12:30, 13:30 [1 godz.] *Ogrody migrujące – jak przyroda współtworzy wielokulturowe dziedzictwo?* – warsztat i spacer po ogrodzie klasztornym dla rodzin z dziećmi 7+, prowadzony przez edukatorki ze stowarzyszenia Salam Lab **(i)1**

12:15 [45 min] *Początki Bernardynów w Krakowie* – wykład historyka kościoła o. Aleksandra Sitnika **(i)2** [GZ]

15:15 [45 min] *Bernardyński „taniec śmierci"* – wykład historyka sztuki Michała Kurzeja **(i)2** [GZ]

10:00–18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania ogrodu klasztornego

13:00–18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania kościoła (poza godzinami oprowadzania z przewodnikiem i godzinami mszy św.: 10:00, 11:00, 12:00, 15:00 (nabożeństwo za zmarłych), 16:00)

Dzieci Mieczysława i Jadwigi z Chmurskich Walterów, Sławek i Haneczka, z kuzynem Adasiem przed dworem w Biskupicach, aut. fot. nieznane, 1924. Ze zbiorów K. Rzoncy

DWÓR W BISKUPICACH (K. WIELICZKI)

Nic dziwnego w tym, że panna Jadzia Chmurska wychodząc w 1916 roku za mąż nie chce porzucać miejskiego życia, rezygnować z ukochanego teatru i narzeczonemu stawia ultimatum: „Mietku kochany, jeśli chcesz być ze mną, a przy tym zamieszkać na wsi, to tylko tuż pod Krakowem!”. Wybierają zatem Biskupice koło Wieliczki, dokąd łatwo dojechać autem czy powozem. Skąd łatwo wyskoczyć do rodziców na św. Gertrudy 4, gdzie działa rodzinna Fabryka Wód Mineralnych i Leczniczych K. Rząca i Chmurski. Jest rok 1918, właśnie zakwita Polska. Jadwiga Walterowa jeszcze nie wie, że zakocha się w tej wsi i wiejskim gospodarstwie, a urok Krakowa z czasem zblednie. Nie wie też, że po wojnie majątek zostanie im odebrany, a w ich ukochanym domu otworzona zostanie szkoła. W latach 60. na skutek przebudowy dwór zatraci swoją zgrabną sylwetkę. Szkolny gwar zaś zagłuszy opowieści o jego dawnych mieszkańcach – rozmodlonych duchakach, majętnych Konopkach, gospodarnych Mieroszewskich i przedsiębiorczych Walterach. Dopiero Krzysztofowi Rzoncy, wnukowi Walterów, który wreszcie dwór odzyska dla rodziny i zamieszka w nim z żoną Lucyną, uda się odmienić losy tego miejsca. Sporo czasu i zabiegów pochłonie myślenie o tym, jak okaleczony dwór ukryć w zieleni, by wydobyć walory, a zatuszować architektoniczne niedostatki.

ADRES I PUNKT INFORMACYJNY:

adres: Biskupice 1, 32-020 Biskupice

(i) punkt informacyjny znajduje się przy dworze

18 MAJA 2024 SOBOTA

OPROWADZANIA I SPACERY

10:00, 12:15, 15:15, 17:30 [30 min] Oprowadzanie po dworze z gospodarzem Krzysztofem Rzoncą **[ZAREZERWUJ] (i)**

10:45, 13:00, 14:30 [30 min] Oprowadzanie po dworze z gospodarzem Antonim Rzoncą **[ZAREZERWUJ] (i)**

11:30, 16:45 [30 min] *Na nowo* – opowieść gospodyni i artystki Lucyny Nieniewskiej o zasiedlaniu dworu **[ZAREZERWUJ] (i)**

13:45, 16:00 [30 min] Oprowadzanie po dworze z historyczką sztuki Katarzyną Moskal **[ZAREZERWUJ] (i)**

INNE

12:00 [45 min] *Duch Duchaków u św. Marcina* – opowieść Katarzyny Moskal **(m – kościół pw. św. Marcina, Biskupice 5, ok. 300 m od dworu)** [GZ]

13:30, 14:30, 15:30 [40 min] Oprowadzanie po kościele pw. św. Marcina z historyczką sztuki Barbarą Łepkowską **(m – kościół pw. św. Marcina, Biskupice 5, ok. 300 m od dworu)** [GZ]

10:00–18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania ogrodu

10:00–18:00 Plenerowa kawiarenka w ogrodzie dworskim prowadzona przez *Słodki stół* z Trąbek

19 MAJA 2024 NIEDZIELA

OPROWADZANIA I SPACERY

10:00, 12:15, 15:15, 17:30 [30 min] Oprowadzanie po dworze z Krzysztofem Rzoncą **[ZAREZERWUJ] (i)**

10:30, 12:00, 13:30 [45 min] Spacer po ogrodzie z architektką krajobrazu Anną Steuer-Jurek

10:45, 13:00, 14:30 [30 min] Oprowadzanie po dworze z Antonim Rzoncą **[ZAREZERWUJ] (i)**

11:30, 16:45 [30 min] *Na nowo* – opowieść Lucyny Nieniewskiej o zasiedlaniu dworu **[ZAREZERWUJ] (i)**

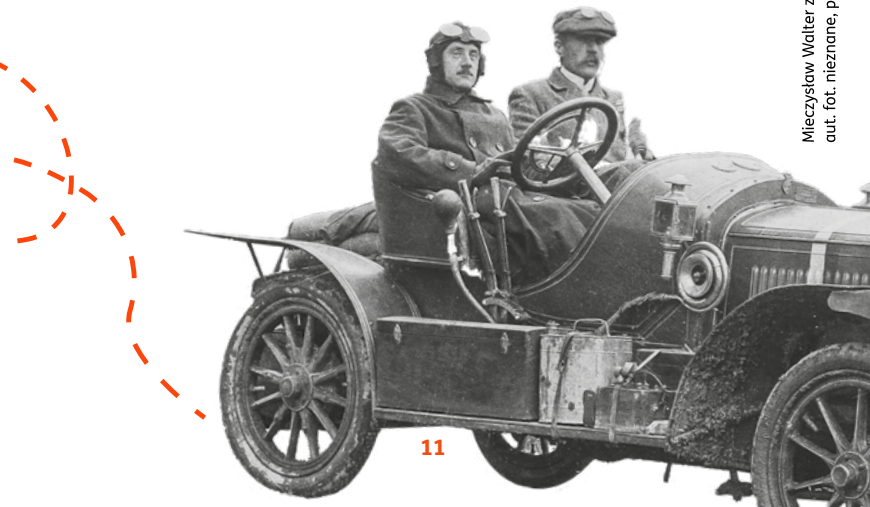
13:45, 16:00 [30 min] Oprowadzanie po dworze z Katarzyną Moskal **[ZAREZERWUJ] (i)**

INNE

14:45 [45 min] *Duch Duchaków u Św. Marcina* – opowieść Katarzyny Moskal **(m – kościół pw. św. Marcina, Biskupice 5, ok. 300 m od dworu)** [GZ]

10:00–18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania ogrodu

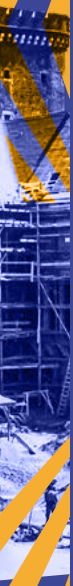
10:00–18:00 Plenerowa kawiarenka w ogrodzie dworskim prowadzona przez *Słodki stół* z Trąbek

Mieczysław Walter za kierownicą swojego benza, aut. fot. nieznane, pocz. XX w. Ze zbiorów K. Rzoncy

Trzeci od lewej Adolf Szyszko-Bohusz, aut. fot. nieznane, 1934, Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-S-379-1, domena publiczna
Przebudowa budynku nr 5 na Wawelu na siedzibę niemieckiej administracji, fot. S. Kolowca, 194. Archiwum Zamku Królewskiego na Wawelu, sygn. AF-1Ib-934

BUDYNEK NR 5 NA WAWELU
– PREMIERA FILMU I WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

Dziwicie się, że w Dniach Dziedzictwa pokazujemy Wawel? Nie cały jednak, zaledwie jeden budynek, za to jak ważny! Idąc przez jego kolejne piętra możemy prześledzić tysiącletnią historię Wawelu. Dziś mieszczą się tu biura administracyjne, z gabinetem dyrektorskim włącznie, pracownie naukowe, konserwatorskie i biblioteka. Tyle tu nawarstwień, świadków różnych epok. W podziemiach „piątki", w rezerwacie archeologicznym, odnajdziemy najstarsze odkryte relikty zabudowań wzgórza. Wyżej pozostałości kuchni królewskich i wozowni przebudowywanych za czasów austriackich. Jednak dzisiejszy wygląd budynku ukształtowały wydarzenia stosunkowo nieodległe. Zgłębianie tajemnic wzgórza nastąpiło z początkiem XX wieku, w czasach, kiedy wzrastała świadomość wartości zabytków, a Wawel oddano Polakom. Początkowo prace restauracyjne na Wawelu prowadzili architekci Tomasz Pryliński i Zygmunt Hendel. Z rozmachem kontynuował je Adolf Szyszko-Bohusz – od 1916 roku kierownik odnowy Wawelu. „Piątka" jaką dziś znamy, to też jego dzieło. Ostateczny kształt przybrała w latach 40. XX wieku, kiedy generalny gubernator Hans Frank postanowił przekształcić ją na swoje biura. A to nie wszystko – w okresie powojennym budynek wyposażono w meble autorstwa Mariana Sigmunda, który dziś jest jedną z ikon polskiego dizajnu. Wszystkie te wątki, historyczne zawirowania, kolejne warstwy przeszłości, budzą nasze największe zainteresowanie. I o nich opowiemy Państwu zarówno podczas oprowadzań, jak i przy pomocy nakręconego tu filmu.

ADRES I PUNKT INFORMACYJNY:

Wawel 5, 31-001 Kraków

(i) punkt informacyjny znajduje się na dziedzińcu zewnętrznym przed wejściem do budynku nr 5

10:15, 18:15 [30 min] PREMIERA I POKAZ FILMU *Labirynt idei* w sali Mariana Sigmunda **[PJM] [film z napisami]**

11:00, 12:00, 13:00, 14:00, 15:00, 16:00, 17:00 [30 min] POKAZY FILMU *Labirynt idei* w Baszcie Sandomierskiej **[PJM] [film z napisami]**

OPROWADZANIA I SPACERY

9:00, 10:00, 11:00 [45 min] *1000 lat wawelskiej historii* – oprowadzanie po rezerwacie archeologicznym w budynku nr 5 z kustoszką Zamku Królewskiego na Wawelu Martą Graczyńską **[ZAREZERWUJ] (i)**

11:00, 12:00 [45 min] *Spojrzenie dyrektora* – oprowadzanie po przestrzeniach biurowych z dyrektorem Zamku Królewskiego na Wawelu Andrzejem Betlejem **[ZAREZERWUJ] (i)**

12:00, 13:00 [45 min] *Historia miasteczka wawelskiego* – oprowadzanie po miasteczku wawelskim z kustoszką Zamku Królewskiego na Wawelu Magdaleną Młodawską **[ZAREZERWUJ] (i)**

14:00, 15:00, 16:00, 17:00, 18:00 [45 min] *Wawelska działalność Adolfa Szyszko-Bohusza* – oprowadzanie po rezerwacie archeologicznym i części administracyjnej budynku nr 5 z historykiem sztuki Michałem Wiśniewskim **[ZAREZERWUJ] (i)**

13:30, 14:30, 15:30, 16:30, 17:30 [45 min] *Marian Sigmund – klasyka polskiego designu na Wawelu* – oprowadzanie po przestrzeniach budynku nr 5 z kustoszką Zamku Królewskiego na Wawelu Anetą Giebutą **[ZAREZERWUJ] (i)**

13:30 [2 godz.] *Co ma Wawel do bernardynów?* – oprowadzania po rezerwacie archeologicznym w podziemiach budynku nr 5 i po kościele oo. Bernardynów dla osób słabosłyszących i g/Głuchych oraz dla osób posługujących się polskim językiem migowym z historykiem Jakubem Studzińskim **[PJM]**

INNE

10:00–18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania wystawy *Wawel Podziemny. Lapidarium* na podstawie bezpłatnego biletu do pobrania w kasie muzeum (liczba biletów ograniczona)

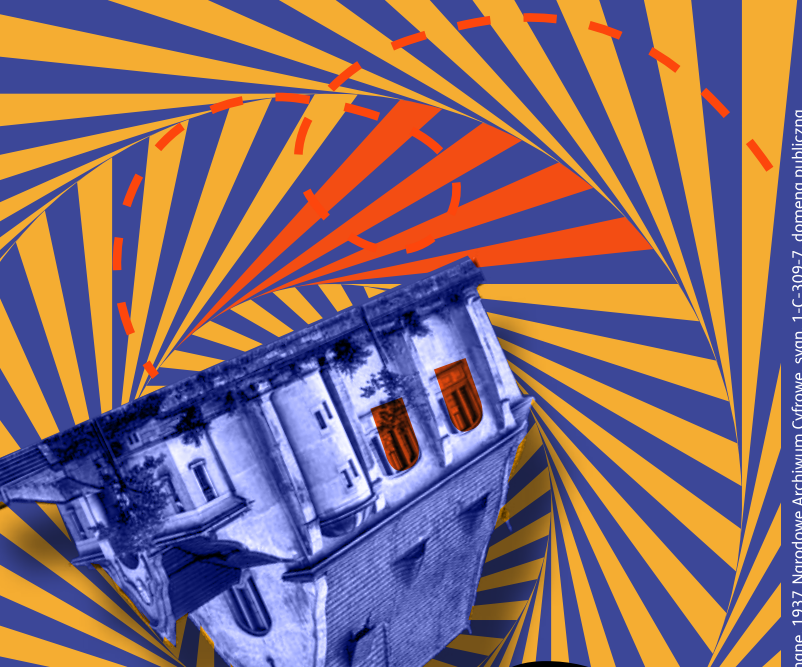
POLECAMY

9:00–17:00 Centrum Multimedialne w Budynku nr 9 na Wawelu

9:00–17:00 Wystawa *Wawel Wyspiańskiego* – bilety do nabycia w kasie muzeum

Budynek dawnych kuchni królewskich i baszta Senatorska (Lubranka), aut. fot. nieznane, ok. 1940. Muzeum Narodowe w Krakowie, MNK XX-k-588, domena publiczna

Kaplica szpitalna w Kobierzynie, aut. nieznane, 1937. Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-C-309-7, domena publiczna

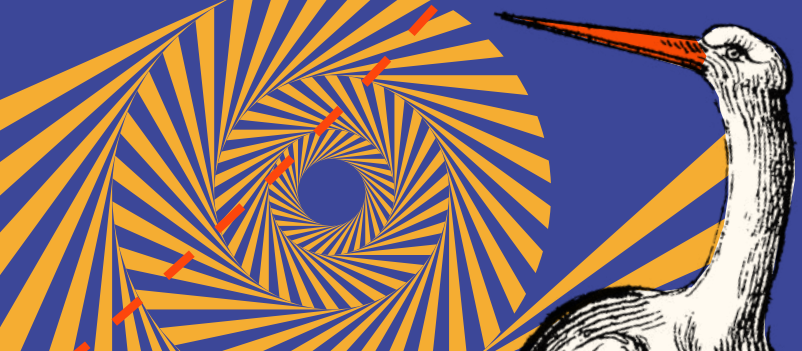
WEEKEND

25–26 maja 2024

Zespół szpitalno-parkowy w Krakowie-Kobierzynie

Muzeum Jana Wnęka i kościół w Odporyszowie

Pałac Sanguszków w Tarnowie-Gumniskach

ZESPÓŁ SZPITALNO-PARKOWY W KRAKOWIE-KOBIERZYNIE

Dawno temu ludzi z problemami psychicznymi wysyłano do przytułku czy azylu – miejsca odosobnienia. Kiedy jednak słyszymy słowo „azyl", kojarzymy go natychmiast z więzieniem. Czujemy, że trafiali do nich ludzie, którzy nie potrafili żyć w relacjach z innymi, których chciano się pozbyć z domu, ludzie nierozumiani albo nierozumiejący, pozbawieni woli i pozbawiani godności. Stąd też może po trosze i dziś osoby borykajace się ze zdrowiem psychicznym długo opierają się leczeniu. Ze strachu, ze wstydu. Dlatego ci, którym nieobojętny był i jest los chorych, ciągle zastanawiają się, jak umiejętnie leczyć ich duszę. Z takich pobudek w 1903 roku zrodziła się idea budowy Krajowego Zakładu dla Umysłowo i Psychicznie Chorych w podkrakowskim Kobierzynie, a zasady jego funkcjonowania opracowali wybitni lekarze psychiatrzy: Jan Mazurkiewicz z Warszawy i Jan Piltz z Krakowa. Chciano, by było to miejsce nowoczesne, zaprojektowane z dbałością o każdy szczegół. Władysław Klimczak wraz z zespołem architektów stworzyli projekt w oparciu o ideę miasta ogrodu. Widziane z lotu ptaka założenie przybrało kształt motyla, na którego skrzydłach umieszczono piętnaście pawilonów szpitalnych dla ośmiuset chorych. Kompleks dopełniło czterdzieści budynków administracyjnych, gospodarczych, mieszkalnych i kaplica. Skąd kształt motyla? W starożytnej Grecji motyl był symbolem uskrzydlonej bogini Psyche, która odzwierciedlała delikatność i duchowy aspekt ludzkiego życia.

ADRES I PUNKT INFORMACYJNY:

Szpital Kliniczny im. dr. Józefa Babińskiego SP ZOZ w Krakowie

ul. Józefa Babińskiego 29, 30-393 Kraków

(i)1 punkt informacyjny znajduje się na terenie szpitala przy rondzie, przed budynkiem TEATRU

(i)2 drugi punkt informacyjny znajduje się przy wejściu do zabytkowej PRALNI

25 MAJA 2024 SOBOTA

OPROWADZANIA I SPACERY

10:00, 14:30, 15:00, 17:00 [1 godz. 15 min] *Historia w pigułce – Zakład dla Nerwowo i Umysłowo Chorych w podkrakowskim Kobierzynie* – oprowadzanie po założeniu z rzecznikiem szpitala i historykiem sztuki Maciejem Bobrem lub z terapeutką i bibliotekarką Anną Armatys **(i)** [GZ]

10:30, 12:30, 14:00 [50 min] *Miasto, które leczy* – oprowadzanie po założeniu z historykiem sztuki Michałem Wiśniewskim **(i)**

11:00, 12:30, 15:00, 16:30 [1 godz.] *Uważaj na głowę* – zwiedzanie wystawy z jej twórcami **[ZAREZERWUJ] (i)** (tylko dla osób pełnoletnich, niewskazana przy objawach klaustrofobii)

11:30, 13:00 [40 min] *Na zapleczu* – o funkcjonowaniu najnowocześniejszego szpitala psychiatrycznego w międzywojennej Polsce opowiedzą i oprowadzą po jego dawnym zapleczu Maciej Bóbr lub Anna Armatys **[ZAREZERWUJ] (i)**

13:00 [1 godz. 30 min] Oprowadzanie po założeniu dla osób niesłyszących lub g/Głuchych oraz dla osób posługujących się polskim językiem migowym z historykiem Jakubem Studzińskim **[PJM] (i)**

INNE

11:00, 16:30 [20 min] Opowieści o zabytkowej szopce (TEATR) [GZ]

11:00, 14:30 [30 min] *Kobierzyn wczoraj i dziś* – opowieść ks. Jana Klimka lub ks. Grzegorza Wąchola (KAPLICA) [GZ]

12:00 [1 godz.] *Wyspy Szczęśliwe* **–** recital przedwojennych piosenek kabaretowych w wykonaniu grupy teatralnej Warsztatów Terapii Zajęciowej przy Szpitalu Babińskiego (TEATR) [GZ]

13:30 [45 min] *Rozważania okołoschizofreniczne* **–** spotkanie z Sylwią Mensfeld, poetką, pisarką i malarką (TEATR)

14:30 [1 godz. 15 min] *Arteterapia – teoria i praktyka* – spotkanie z terapeutką Dobromiłą Olewicz i Maciejem Bobrem (TEATR)

11:00 [1 godz.] Warsztaty plastyczne dla dzieci z kolorowania zarysów zabytkowych budynków szpitalnych poprowadzi Dobromiła Olewicz (SALA L) **[ZAREZERWUJ] (i)**

11:00, 12:00, 13:00 [1 godz.] Rodzinne warsztaty ceramiczne poprowadzi terapeutka Małgorzata Prus **[ZAREZERWUJ] (i)**

13:00 [1 godz.] Warsztat plastyczny dla dorosłych prowadzony szpitalną metodą terapeutyczną przez Dobromiłę Olewicz (SALA L) **[ZAREZERWUJ] (i)**

10:00–17:00 *(Nie)zwykła codzienność* – wystawa archiwalnych zdjęć na terenie dawnej pralni przygotowana z okazji Dni Dziedzictwa **(i)2** (PRALNIA) [GZ]

10:00–17:00 Projekcja filmów o Szpitalu Babińskiego (*100 lat szpitala Babińskiego*, *Kobierzyn cztery Pory Roku,* filmowe prezentacje leczenia) **(i)2** (PRALNIA) [GZ]

11.00–14:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania pracowni i plenerowej galerii rzeźb balansujących Jerzego „Jotki" Kędziory (KOTŁOWNIA) [GZ]

10:00–18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania kaplicy (poza godzinami oprowadzania i koncertem 17:00) [GZ]

10:00–17:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania wystawy prac Marcina Babły, artysty z kręgu art brut poza oprowadzaniami i spotkaniami (TEATR)

10:00–17:00 Kiermasz prac wykonanych podczas zajęć terapii artystycznej, możliwość ich zakupu **(i)2** (PRALNIA) [GZ]

10:00–17:00 Strefa relaksu i piknik **(i)2** (przy PRALNI), możliwość zakupu smakołyków w bistro Tymiankowo prowadzonym przez byłych pacjentów szpitala (BUDYNEK DAWNEGO DEZYNFEKATORA) [GZ]

17:00 [1 godz.] Koncert organowy (KAPLICA) [GZ]

26 MAJA 2024 NIEDZIELA

OPROWADZANIA I SPACERY

11:00, 13:00, 14:00 [1 godz. 15 min] *Historia w pigułce – Zakład dla Nerwowo i Umysłowo Chorych w podkrakowskim Kobierzynie* – oprowadzanie po założeniu z Maciejem Bobrem lub z Anną Armatys [GZ]

10:00, 13:00 [1 godz.] *Obłędne ogrody – krajobraz i terapia* – oprowadzanie po założeniu ogrodowym z architektką krajobrazu Anną Staniewską poprzedzone multimedialną prezentacją

11:30, 13:00 [40 min] *Na zapleczu* – o funkcjonowaniu najnowocześniejszego szpitala psychiatrycznego w międzywojennej Polsce opowiedzą i oprowadzą po jego dawnym zapleczu Maciej Bóbr lub Anna Armatys **[ZAREZERWUJ] (i)**

11:00, 12:30, 15:00, 16:30 [1 godz.] *Uważaj na głowę* – zwiedzanie wystawy z jej twórcami **[ZAREZERWUJ] (i)** (tylko dla osób pełnoletnich, niewskazana przy objawach klaustrofobii)

INNE

11:00, 14:30 [30 min] *Kobierzyn wczoraj i dziś* – opowieść ks. Jana Klimka lub ks. Grzegorza Wąchola (KAPLICA) [GZ]

11:00, 14:00 [20 min] Opowieści o zabytkowej szopce (TEATR) [GZ]

14:30 [1 godz.] *Można oszaleć* **–** o osobliwym świecie szpitala psychiatrycznego opowie Krystyna Rożnowska, dziennikarka, pisarka (TEATR) [GZ]

11:00, 12:00 [1 godz.] Rodzinne warsztaty hortiterapeutyczne z robienia własnych kieszonkowych ogródków poprowadzi szpitalna terapeutka Elżbieta Filek (PRALNIA) **[ZAREZERWUJ] (i)**

13:00, 14.00 [1 godz.] *Łapacze snów* warsztaty z plecenia makram dla dzieci (13.00) i dorosłych (14.00) poprowadzi szpitalna terapeutka Iwona Olczykowska (PRALNIA) **[ZAREZERWUJ] (i)**

11:00–14:00 Indywidualne zwiedzanie pracowni i plenerowej galerii rzeźb balansujących Jerzego „Jotki" Kędziory (KOTŁOWNIA)

11:30 [1 godz.] *Leczenie kiły malarią* – o dawnych i współczesnych metodach leczenia psychiatrycznego opowiedzą lekarze i psycholodzy szpitalni Agnieszka Fusińska-Korpik, Wojciech Korzeniowski, Irena Najbar, spotkanie poprowadzi Maciej Bóbr (TEATR)

10:00–17:00 *(Nie)zwykła codzienność* **–** wystawa archiwalnych zdjęć na terenie dawnej pralni przygotowana z okazji Dni Dziedzictwa **(i)2** (PRALNIA) [GZ]

10:00–17:00 Projekcje filmów o Szpitalu Babińskiego (*100 lat szpitala Babińskiego*, *Kobierzyn cztery Pory Roku,* prezentacje leczenia **(i)2** (PRALNIA) [GZ]

10:00–17:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania kaplicy (poza mszami św. 10:00, 16:00, godzinami oprowadzania i koncertem 17:00) [GZ]

10:00–17:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania wystawy prac Marcina Babły, artysty z kręgu art brut poza oprowadzaniami i spotkaniami (TEATR)

10:00–17:00 Kiermasz prac wykonanych podczas zajęć terapii artystycznej, możliwość zakupu **(i)2** (PRALNIA) [GZ]

10:00–17:00 Strefa relaksu i piknik **(i)2 (przy PRALNI)**, możliwość zakupu smakołyków w bistro Tymiankowo prowadzone przez byłych pacjentów szpitala (BUDYNEK DAWNEGO DEZYNFEKTORA) [GZ]

17:00 [1 godz.] Koncert organowy (KAPLICA) [GZ]

Marceli Stohandel, kościół w Odporyszowie, widoczne kaplice i figury zdobiące mur wokół kościoła, *Album kościołów i kaplic dekanatu dąbrowskiego diecezji tarnowskiej*, 1865 – kościół pw. św. Małgorzaty. Muzeum Diecezjalne w Tarnowie, nr inwent. MDT 2833
Św. Symeon, prawdopodobnie autoportret J. Wnęka, poł. XIX w., w zbiorach Muzeum Etnograficznego w Krakowie. Wirtualne Muzea Małopolski, MIK, CC BY SA 4.0

MUZEUM JANA WNĘKA I KOŚCIÓŁ W ODPORYSZOWIE

W połowie XIX wieku jeszcze nikt nie zadziera głowy na dźwięk latających po niebie samolotów. Dopiero w 1891 roku niemiecki konstruktor Otto Lilienthal wzniesie się w powietrze i przeleci odległość aż 25 kilometrów. Póki co żaden z fizyków nie zajmuje się zależnością pomiędzy siłą wznoszenia i prądem powietrza. Ale marzenie o locie ponad chmurami potrafią wzbudzić na przykład oglądane na co dzień bociany. Wiele na to wskazuje, że z obserwacji techniki lotu tych ptaków rodzi się wielka pasja Jana Wnęka, niepiśmiennego cieśli ze wsi Odporyszów pod Tarnowem. W latach 1865–1869 Wnęk dokonuje wielu lotów z kościelnej wieży na skonstruowanych przez siebie skrzydłach zwanych „lotami". Pokonuje jak na ten czas całkiem spore dystanse, prawdopodobnie długości około 1–3 kilometrów. Pomiędzy próbami wytrwale rzeźbi, bo to jego druga pasja. Figury te do dziś wypełniają odporyszowskie nisze w murach i kapliczki (od 1991 roku wiele z nich przechowuje się w parafialnym muzeum). 15 sierpnia 1869 roku pod kościołem w Odporyszowie jak zwykle gromadzą się tłumy gapiów, by oglądać kolejny lot Wnęka. Ten lot o długości 1350 metrów kończy się upadkiem i śmiercią konstruktora. Pozostanie po nim legenda i... rzeźby, w tym uskrzydlone anioły.

ADRES I PUNKT INFORMACYJNY:

Kościół Oczyszczenia NMP w Odporyszowie

pl. Kościelny 1, 33-240 Odporyszów

(i) punkt informacyjny znajduje się przed wejściem na teren kościoła od strony placu Kościelnego

25 MAJA 2024 SOBOTA

OPROWADZANIA I SPACERY

10:00, 11:00 [45 min] Oprowadzanie śladami Jana Wnęka po kościele i okolicach z historykiem Krzysztofem Moskalem **(i)** [GZ]

12:00 [45 min] Oprowadzanie śladami Jana Wnęka po kościele i okolicach z gospodarzem – księdzem proboszczem Januszem Oćwieją **(i)** [GZ]

13:00, 14:00, 15:00, 16:00 [45 min] Oprowadzanie śladami Jana Wnęka po kościele i okolicach z przewodnikiem Mateuszem Tomaszczykiem **(i)** [GZ]

INNE

10:00–17:00 Indywidualne zwiedzanie Muzeum Jana Wnęka: premiera nowej odsłony wystawy wraz z animowaną etiudą *Poświst*, możliwość zobaczenia modelu „lotów" Jana Wnęka ze zbiorów Muzeum Etnograficznego w Krakowie **(m – Muzeum Jana Wnęka)**

10:00–17:00 Indywidualne zwiedzanie kościoła poza godzinami oprowadzań

11:00–14:00 *Nic dziwnego, że lata* – otwarte warsztaty konstruktorskie dla dużych i małych prowadzone przez Mirosława Burego z Muzeum Etnograficznego w Krakowie **(m – wiata na dachu Muzeum)**

14:00–16:00 Przejazdy bryczką do Siemacha Spot **(i)**

16:00 [1 godz. 10 min] Pokaz filmu *Człowiek z powietrza* – śledztwo śladami Jana Wnęka, prekursora awiacji **(m – Siemacha Spot, ul. Lipowa 10, Odporyszów)**

OPROWADZANIA I SPACERY

11:00 [45 min] *Jan Wnęk – opowieść o rzeźbiarzu ludowym zwanym „Ikarem znad Dunajca”* – spotkanie z etnografem Grzegorzem Graffem z Muzeum Etnograficznego w Krakowie **(m – Muzeum Jana Wnęka**)

12:30 [45 min] Oprowadzanie śladami Jana Wnęka po kościele i okolicach z Grzegorzem Graffem **(i)** [GZ]

13:30, 14:30, 15:30 [45 min] Oprowadzanie śladami Jana Wnęka po kościele i okolicach z Mateuszem Tomaszczykiem **(i)** [GZ]

INNE

12:45 [45 minut] *Jan Wnęk. Ten, który ptakom pozazdrościł* – przedstawienie w wykonaniu uczniów Szkoły Podstawowej im. Jana Wnęka w Odporyszowie **(m – Plac Odpustowy przed kościołem)** [GZ]

13:30–15:00 Przejazdy bryczką do Siemacha Spot **(i)**

14:30 [30 minut] *Podniebne akrobacje* – pokaz puszczania latawców w wykonaniu Jana Wielocha, pasjonata i instruktora modelarstwa **(m – Siemacha Spot, ul. Lipowa 10, Odporyszów)** [GZ]

15:00 [1 godz. 10 min] Pokaz filmu *Człowiek z powietrza* – śledztwo śladami Jana Wnęka, prekursora awiacji **(m – Siemacha Spot, ul. Lipowa 10, Odporyszów)**

10:00–17:00 Indywidualne zwiedzanie Muzeum Jana Wnęka: premiera nowej odsłony wystawy wraz z animowaną etiudą *Poświst*, możliwość zobaczenia modelu „lotów” Jana Wnęka ze zbiorów Muzeum Etnograficznego w Krakowie **(m – Muzeum Jana Wnęka**)

10:00–17:00 Indywidualne zwiedzanie kościoła poza oprowadzaniami i mszami św. (10:00, 11:30, 17:00)

10:00–17:00 Kiermasz lokalnych produktów i specjałów **(m – plac Odpustowy przed kościołem)** [GZ]

POLECAMY

11:00–18:00 „Muzeum na kółkach" – mobilny projekt edukacyjny Muzeum POLIN , który na szeroką skalę przybliża historię polskich Żydów i przywraca pamięć o lokalnej społeczności żydowskiej **(m – pawilon wystawowy na parkingu przed Szkołą Podstawową w Żabnie, ul. Władysława Jagiełły 18)**

18:00 [1 godz.] *Żydowska ulica* – koncert Izabeli Szafrańskiej z zespołem **(m – sala widowiskowa Gminnego Centrum Kultury w Żabnie, ul. Władysława Jagiełły 16, Żabno)**

18 maja – 2 czerwca, wt.–ndz. 10:00–18.00 (m – Muzeum Etnograficzne w Krakowie, plac Wolnica 1)
W zbiorach MEK znajduje się dziesięć rzeźb autorstwa Jana Wnęka, które zostały przekazane przez parafię w Odporyszowie w latach 30. XX wieku. Podczas 26. MDDK wybrane figury można będzie oglądać na drugim piętrze kazimierskiego ratusza, na wystawie stałej MEK.
Według legendy artysta nadawał rzeźbionym postaciom rysy bliskich mu osób. W Muzeum zobaczymy między innymi proroka Symeona, który spogląda na nas oczami samego Jana Wnęka, oraz Matkę Boską, która według niektórych posiada twarz żony Jana – Ludwiki.
Od 18 maja do 2 czerwca, na hasło „Małopolskie Dni Dziedzictwa", bilet na wystawę stałą kupić można w promocyjnej cenie 5 zł.

Pałac Sanguszków w Gumniskach, fot. T. Rząca, 1910–1928. MuFo, sygn. MHF 3727/II/104, domena publiczna

PAŁAC SANGUSZKÓW W TARNOWIE-GUMNISKACH

Pałac Sanguszków pełen jest opowieści, jak to zresztą bywa ze starymi siedzibami wielkich rodów. Można tu było spotkać księżniczkę Helenę Sanguszkównę, olśniewającą urodą na równi mężczyzn, jak i kobiety, bywalczynię niemal wszystkich ważnych salonów Europy XIX wieku. Ta niezwykła kobieta, o wielkim intelekcie i szerokich zainteresowaniach literackich i muzycznych, za nic mająca konwenanse, weszła w romans ze szwagrem, Adamem Sapiehą. Choć ukrywali swoje uczucia, relacja zaowocowała dwójką dzieci, z których młodsze trafiło na wychowanie do siostry Heleny, Jadwigi. Inną niebagatelną postacią związaną z pałacem był książę Roman Sanguszko, jako chłopiec wychowywany przez samotną matkę – mądrą, choć nadopiekuńczą, z którą (podobno) dzielił pokój aż do osiemnastego roku życia. Fascynowały go konie, jako młodzieniec pokochał też te mechaniczne, a rodzinę założył bynajmniej nie z arystokratką, a z mężatką z dzieckiem. Opowieści o Sanguszkach można snuć jeszcze długo: o księżnej Konstancji, matce Romana, Eustachym, jego ojcu, albo o Romanie Damianie, wuju Romana. Postaramy się je wszystkie zebrać i opowiedzieć w pałacu, który dziś służy jako siedziba Zespołu Szkół Ekonomiczno-Ogrodniczych w Tarnowie.

ADRES I PUNKT INFORMACYJNY:

ul. Sanguszków 28, 33-100 Tarnów

(i) punkt informacyjny znajduje się przy pałacu

OPROWADZANIA I SPACERY

10:00, 11:30, 13:00 [45 min] Oprowadzanie po pałacu z historyczką sztuki Barbarą Bułdys **(i)**

10:45, 12:15, 14:30, 16:00, 17:15 [45 min] Oprowadzanie po pałacu z gospodarzem **(i)**

13:45, 15:15, 16:45 [45 min] Oprowadzanie po pałacu z historyczką sztuki Barbarą Łepkowską **(i)**

11:15, 13:15, 15:15 [1 godz.] *Nic dziwnego – ale czy wszystko normalnie?* – spacer po parku w poszukiwaniu największych perełek dendrologicznych z przyrodnikiem Dawidem Masło **(i)** [GZ]

12:15, 14:15 [40 min] Oprowadzanie po ogrodzie z architektką krajobrazu Agnieszką Greniuk **(i)** [GZ]

INNE

11:30, 13:30 [40 min] *Z pasji do piękna* – oprowadzanie po kolekcji Sanguszków z przewodnikiem **[ZAREZERWUJ] (m – Muzeum Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej, Oddział Muzeum Ziemi Tarnowskiej, Rynek 1)**

14:00 [1 godz. 30 min] *Śladami Sanguszków po Tarnowie* – spacer z historykiem Krzysztofem Moskalem **[ZAREZERWUJ] (m – przed kamienicą Rynek 4)**

10:00– 18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania pałacowego parku

10:00–15:00* Możliwość indywidualnego i bezpłatnego zwiedzania kolekcji Sanguszków **(m – Muzeum Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej, Oddział Muzeum Ziemi Tarnowskiej, Rynek 1)**
* Ostatnie wejście na ekspozycję możliwe jest na godzinę przed zamknięciem

14.00–16.00 Możliwość indywidualnego zwiedzania kaplicy Sanguszków na Starym Cmentarzu (**m – wejście od ul. Narutowicza)**

OPROWADZANIA I SPACERY

10:00, 11:30, 13:00 [45 min] Oprowadzanie po pałacu z Barbarą Łepkowską **(i)**

10:45, 12:15, 14:30, 16:00, 17:00 [45 min] Oprowadzanie po pałacu z gospodarzem **(i)**

13:45, 15:15, 16:45 [45 min] Oprowadzanie po pałacu z Barbarą Bułdys **(i)**

13:15, 15:00, 17:15 [1 godz.] *Nic dziwnego – to tylko drzewa* – spacer po parku odkrywający sekretne życie drzew z Dawidem Masło **(i)** [GZ]

14:15, 16:15 [40 min] Oprowadzanie po ogrodzie z Iwoną Kapustką, prezeską Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Tarnowskiego Ogrodnika im. Władysława Woźnego **(i)** [GZ]

INNE

11:00 [1 godz. 30 min] *Śladami Sanguszków po Tarnowie* – spacer z Krzysztofem Moskalem **[ZAREZERWUJ] (m – przed kamienicą Rynek 4)**

12:00, 14:00 [40 min] *Z pasji do piękna* – oprowadzanie po kolekcji Sanguszków z przewodnikiem **[ZAREZERWUJ]** **(m – Muzeum Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej, Oddział Muzeum Ziemi Tarnowskiej, Rynek 1)**

13:30 [czas trwania: 45 min] *Zawiłości pałacowej kaplicy Sanguszków* – opowieść Tadeusza Mędzelowskiego **(i)**

10:00– 18:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania pałacowego parku

10:00– 15:00* Możliwość indywidualnego i bezpłatnego zwiedzania kolekcji Sanguszków **(m – Muzeum Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej, Oddział Muzeum Ziemi Tarnowskiej, Rynek 1)**
* Ostatnie wejście na ekspozycję możliwe jest na godzinę przed zamknięciem

11:00–13:00 Możliwość indywidualnego zwiedzania kaplicy Sanguszków na Starym Cmentarzu
(m – wejście od ul. Narutowicza)

12:00–18:00 Piknik ogrodniczy – podczas kolejnej edycji szkolnego pikniku ogrodniczego zarówno dla najmłodszych, jak i dla osób starszych przygotowano moc atrakcji. Wśród nich konkursy i zagadki, zawody sportowe, warsztaty dekoracyjne *Przyroda w słoiku* czy pokazy carvingu (rzeźbienia w warzywach i owocach) oraz bukieciarstwa. Podczas pikniku będzie można zakupić także słodkie i słone przysmaki.

Adam Sapieha (u góry), Eustachy Sanguszko (po środku) i Jan Zamoyski (na dole), fot. B. Henner, lata 70. XIX w. Muzeum Zamoyskich w Kozłówce, sygn. MPK/F/781, domena publiczna

POCZYTAJ, POOGLĄDAJ

Publikacja *Nic dziwnego* dostępna bezpłatnie we wszystkich punktach informacyjnych podczas Dni Dziedzictwa i w wersji elektronicznej na stronie www.dnidziedzictwa.pl.

Album *Wyszukana Małopolska* w sprzedaży w wybranych punktach informacyjnych podczas Dni Dziedzictwa oraz na www.mik.krakow.pl/sklep

Organizator:

małopolski instytut kultury MIK

INSTYTUCJA KULTURY WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

MAŁOPOLSKA

Patronat honorowy:

unesco
Polski Komitet do spraw UNESCO

Gospodarze:

Klasztor OO. Bernardynów w Krakowie
Lucyna Nieniewska i Krzysztof Rzonca
Parafia Oczyszczenia Najświętszej Maryi Panny w Odporyszowie

Szpital Kliniczny im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie
Zamek Królewski na Wawelu
Zespół Szkół Ekonomiczno-Ogrodniczych w Tarnowie

BERNARDYNI KRAKÓW

INSTYTUCJA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU

Współorganizatorzy:

Gminne Centrum Kultury w Żabnie
Małopolskie Parki Przemysłowe Sp. z o.o.
Miasto i Gmina Żabno

Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie
Muzeum Ziemi Tarnowskiej

INSTYTUCJE WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

GMINNE CENTRUM KULTURY w Żabnie

małopolskie parki przemysłowe Sp. z o.o.

MUZEUM ETNOGRAFICZNE W KRAKOWIE

MUZEUM ZIEMI TARNOWSKIEJ

Patroni medialni:

TVP3 KRAKÓW

Radio Kraków

wyborcza.pl

Kraków Culture KARNET

miasto dzieci

NIESAMOWITA POLSKA

Na okładce:

fragmenty fotografii:
Helena Sanguszko, fot. W. Rzewuski, druga poł. XIX w., AGAD, domena publiczna
Model skrzydła Jana Wnęka, fot. M. Wąsik, 2018, MEK,
Pałac Sanguszków w Tarnowie-Gumniskach, fot. K. Schubert, 2023, MIK